

1992. – 368 p. *Haegeman L. English Grammar: A Generative Perspective* / Haegeman L., Guéron J.E. – Oxford: Blackwell Publishers, 1999. – 672 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

Ælfric Catholic Homilies / [Ed. by Godden M. R.] – London: Oxford University Press, 1979. – 390 p. *The Junius Manuscript (Genesis.–Exodus.–Daniel.–Christ and Satan.)* / [Ed. by G. P. Krapp]. – New York: Columbia University Press, 1931. – 247 p. *Beowulf* nebst den kleineren Denkmälern der Heldensage. – Teile I-II. – Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1908–1909. – 125 p. *The Anglo-Saxon Version of the Story of Apollonius of Tyre with a Literal Translation* / [Ed. by B. Thorpe]. – London: John and Arthur Arch, 1834. – 28 p.

КОЛЕСОВА А.О.

(Херсонський держ. ун-т)

**АКСІОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ПРИКМЕТНИКІВ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ
КОХАНОГО В АНГЛОМОВНИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ХІХ-ХХСТОЛІТТЯ**

The article focuses on the revealing the axiological functions of adjectives in creating the image of the Beloved in English and American poetry of the XIX-XX th century

Key words: *adjective, image, Beloved, axiological function.*

Мова поезії завжди привертала увагу науковців. Дослідників цікавили засоби художньої виразності у поетичних текстах [Белєхова 2002, Кемаєва 2003], особливості синтаксису поетичного мовлення [Філіпчик 2000, Чернухіна, 1987]. Особливої уваги набуло питання дослідження граматики поезії, її специфіка та унікальність. [Якобсон 1983]. Саме тому наша увага зосереджена на вивченні функціонування однієї з частин мов, а саме прикметника у віршованому мовленні.

Прикметники як частина мови характеризуються на *семантичному* рівні значення ознаки, на *синтаксичному* функцією означення або предиката, на *морфологічному* - можливою наявністю форм узгодження та ступенів порівняння. [ЛЕС 1990, с. 397]

У семантико-синтаксичному ярусі мови прикметник має досить сильні та чіткі позиції, виступаючи кардинальною та самостійною частиною мови, і має різнопланові семантичні значення. Саме проблема семантичної структури, яка є важливою для семасіологічного напряму лінгвістики дозволила нам акцентувати увагу на вивченні конотативного аспекту лексичного значення прикметника. Наша увага зосереджена на тому щоб зрозуміти чи мають прикметники, що входять до різних ЛСГ , і які активно приймають участь у створенні образу Коханого в англomовних поетичних текстах окрім первинного, денотативного значення елемент *оцінного*, конотативного характеру.

Аналіз теоретичного доробку показав, що аксіологічна лексика, неодноразово знаходилась у центрі уваги науковців, зокрема здебільшого в рамках семасіологічного підходу [Григорян 1988, Кирилова 1996], особливого інтересу вона набула у зв'язку з виникненням когнітивної парадигми лінгвістики з її антропоцентричною спрямованістю, сприйняттям мовлення як результату пізнавальної діяльності людини, яка в свою чергу має яскраво оцінний, аксіологічний характер.

Оцінна діяльність суб'єкта, яка базується на цінності предмету чи явища, має, з одного боку об'єктивний характер, з іншого ж, завжди включає певну долю суб'єктивізму, зумовленого особливостями сприйняття предметів чи явищ. [Кирилова 1996, с. 10].

У рамках вивчення оцінно-мовної діяльності людини досліджувались *виразники* аксіологічної категорії, основними серед яких є *прикметники*. [Соловйова 2000]. Аксіологічні прикметники виділено в окремий клас, їх розподіляють на загальнооцінні та частковооцінні. [Арутюнова 1988]. Для загальнооцінних прикметників (ЗП) основною є не ознакова, дескриптивна семантика, характерна для частковооцінних прикметників, що виражають конкретну оцінку (старанний, охайний), а саме оцінна, що дозволяє висловити **відношення суб'єкта до об'єкта** і є властивою для об'єкта на основі сукупності його ознак і якостей.

Вивчення аксіологічних функцій прикметника проводилось на матеріалі англійської художньої і науково-технічної літератури [Григорян 1988], а також періодичної преси [Соловйова 2000] та у системі мови загалом [Васильєва 1975]. Аналітичний огляд свідчить, що вивчення аксіологічних функцій прикметників у поетичному мовленні є досить *малодослідженим*.

Актуальність нашого дослідження визначається її відповідністю загальній спрямованості сучасних досліджень частин мови у руслі когнітивної парадигми лінгвістики [7], по-друге недостатнім вивченням аксіологічних функцій прикметника *саме в поетичному мовленні*.

Предметом нашого дослідження є художній образ Коханого в англійських поетичних текстах XIX-XX століття. **Об'єктом** вивчення є *аксіологічні функції прикметника* у створенні художнього образу Коханого.

Метою нашого дослідження є виявлення аксіологічних функцій прикметника у створенні образу Коханого в англійських поетичних текстах XIX-XX ст.

Матеріалом дослідження слугували поетичні тексти XIX-XX ст. таких авторів як Ella Wheeler Wilcox, Eliza Acton, Christina Georgina Rossetti, які активно творили в обраний період часу.

Зважаючи на обсяг статті ми розглянемо лише функції прикметників у виділених нами концептуальних полях (далі КП), які входять до образу Коханого, а саме:

КП “Світ почуттів до Коханого” (тобто, як я його кохаю)

КП “Позиціонування себе в світлі почуттів Коханого” (тобто, як я себе відчуваю з ним)

У контексті нашого дослідження аксіологічно марковані прикметники розподілено на три групи:

1. Прикметники, які у своїй семантичній структурі мають оцінне значення і відповідно реалізувати у тексті.
2. Прикметники, які є аксіологічно маркованими з позначкою плюс, але у контексті набувають прямопротилежного значення.
3. Прикметники, які не мають аксіологічної маркованості в семантичній структурі і набувають її лише в контексті.

До першої групи належать прикметники *beautiful* та *sweet*, які є аксіологічно маркованими та мають загальнооцінний компонент позитивності в своєму значенні. Нами виділені саме ці слова, оскільки за результатами кількісного аналізу, вони є найбільш уживаними у відображенні змісту досліджуваних концептуальних полів.

I love you as I like the calm

Of sweet, star-lighted hours (Eliza Acton I love Thee)

У наведеному прикладі почуття до Коханого (I love you as) порівнюються з тихою, романтичною (sweet) зоряною ніччю. Позитивно спрямований в оцінці та емоційному забарвленні епітет, виражений прикметником *sweet* відображає світ романтичних, ніжних почуттів до Коханого. Маємо відображення суб'єктивної оцінки того, як Вона його кохає.

Крім того прикметник *sweet* може утворювати оксюморон і символізувати бачення того, що почуття до Коханого можуть принести страждання, але воно того варте. Нехай це пекло, але воно прекрасне, бо в ньому є Коханий.

*Close, close in my arms I would fold you,
And drop with you down to sweet Hell! (Ella Wilcox Delilah)*

За допомогою художнього порівняння в тексті вербалізовано зміст концептуального поля “Позиціонування себе в світлі почуттів Коханого”.

My heart is like a singing bird

...

Because the birthday of my heart

Is come, my love is come to me. (Christina Georgina Rossetti A Birthday)

Когнітивною основою створення художнього порівняння слугують концептуальна метафора та концептуальна метонімія.

My heart = I (концептуальна метонімія) Part (heart) stands for Whole (human being)

To feel like a singing bird = to feel happy (концептуальна метафора)

I feel like a singing bird = I am(feel) happy.

У підґрунті художнього порівняння лежать декілька концептуальних схем, метафора та метонімія, які шляхом операції генерації, можна узагальнити у вигляді LOVE IS EMOTION, singing як прояв емоції. Кохання приносить їй натхнення та радість, вона відчуває, що серце співає, воно щасливе.

В поетичному тексті The Common Lot, та, що кохає задається питанням, чи чутливий до неї Коханий і чи добре він до неї ставиться

Are you so kind? Ah, yes, so very kind.

So thoughtful of my kindness, and so true

Yes, yes, dear heart, but I, not being blind,

Know that I am not loved as I love you. (Ella Wilcox The Common Lot)

Прикметник *kind*, що за своїм денотативним значенням відповідає поняттю добрий, уважний, в аналізованому контексті є аксіологічно маркованим, він набуває значення іронічного, з похибкою негативної оцінки. Значення добрий звучить з певною іронією, ти не насправді добрий, а лише робиш вигляд і не кохаєш мене посправжньому. Так, прикметник *kind* відноситься до другої групи виділених нами прикметників, оскільки саме контекст змінює його загальну позитивну оцінку спрямованість на негативну оцінку.

Прикметник *old*, який в своєму денотативному значенні відображає те, що минуло, в поетичному тексті завдяки аксіологічній маркованості набуває свого конотативного значення і отримує новий смисл.

Let us begin, dear love, where we left off

Tie up the broken thread of that old dream

And go on happy as before, and seem

Lovers again, though all the world may scoff. [Ella Wilcox Reunited]

За своєю семантикою прикметник *old* має значення минулий, старий, але у контексті набуває значення позитивної оцінки, старі *добрі* часи, які хочеться повернути, ті добрі часи, коли закохана почувалась щасливою.

У наведеному нижче тексті вживаються два протилежні прикметники *new and old*, які мають об'єктивне значення різниці у часовому просторі. У тексті вони характеризують кохання, про яке йдеться, і мають оцінний компонент.

Unto the trembling *new* love “Go,” I said

“I do not need thee, for I have the *old*” (*Ella Wilcox New and Old*)

У наведеному прикладі *new love* має значення кохання, яке не робить її щасливою, і має оцінний компонент *негативного*, *old love* втілює образ кохання, що дороге і хочеться повернути, отже є аксіологічні маркованим із позначкою плюс.

Слід відзначити, що той самий прикметник *old* у контексті може набувати й негативної оцінки.

Changed? Yes, I will confess it—I have changed.

I do not love in the *old* fond way. (*Ella Wilcox Changed*)

В аналізованому фрагменті прикметник *old*, що вербалізує поняття “кохати як колись” є негативно спрямованим у своїй оцінці, оскільки колишнє ставлення до коханого, занадто захоплення ним призвело до розчарування і викликає образ те, що непотрібно більше *так* (по-старому, як раніше) його кохати.

Дослідивши аксіологічні функції прикметників у відображенні змісту концептуальних полів: “Світ почуттів до Коханого” та “Позиціонування себе в світлі почуттів Коханого”, нами виділено три групи аналізованої частини мови, а саме: прикметники, які у своїй семантичній структурі мають оцінне значення і відповідно реалізуються у тексті, прикметники, які є аксіологічно маркованими з позначкою плюс, але у контексті набувають прямопротилежного значення, прикметники, які не мають аксіологічної маркованості в семантичній структурі і набувають її лише в контексті, і проілюстровано роль прикметника з кожної з цих груп. Досить яскраво представлені прикметники, які *саме у тексті* набувають аксіологічної маркованості тим самим відтворюють суб'єктивне ставлення до об'єкту кохання. Завдяки аксіологічній маркованості прикметники набувають особливого смислу та якнайповніше відображають зміст концептуальних полів, які належать до сприйняття образу Коханого.

Література

- Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт. – М.: Наука, 1988. – 341с. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.04 / Л.І. Белехова. – К., 2002. – 34 с. Васильева А.В. Эмоционально-оценочные прилагательные в современном английском языке (парадигматический и синтагматическое исследование) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки”/ А.В. Васильева. – Калинин, 1975. – 22с. Григорян С.С. Семантическая структура группы английских прилагательных положительной оценки и особенности их функционирования в современном английском языке: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / С.С. Григорян. – М., 1988. – 16с. Кемаева И. А. Метафорические концепты в языке английской и американской поэзии : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / И.А. Кемаева. – М., 2003 – 19с. Кирилова В.М. Спрямованість оцінки у синонімії: (На матеріалі прикметників сучасної англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови”/ В.М. Кирилова. – К., 1996. –24с. Комарова

Е.А. Типология прилагательного как речемыслительной категории – Х.: Основа, 1992. – 79с.
Кубрякова Е.С. Части речи с когнитивной точки зрения / Е.С. Кубрякова. – М.:Институт языкознания РАН, 1997. – 331 с. *Лингвистический энциклопедический словарь* / под.ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685с. *Маріна О.С.* Констрастивні тропи і фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.04 / О. С. Маріна. – К., 2004. – 202 с. *Соловійова Л.Ф.* Вираження аксіологічних категорій у сучасній англійській мові (атрибути, предикативи, елятиви, оцінки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови ” / Л.Ф.Соловійова – Х., 2000. – 19с. *Філіпчик О.Й.* Синтаксичні засоби створення образу (на матеріалі сучасної американської поезії): Автореф. дис. ...канд. філол. наук спец. 10.02.04 „Германські мови ”/ О.Й. Філіпчик – Одеса, 2000. – 17 с. *Чаварга Я.М.* Семантико-квантитативні характеристики полісемічних прикметників у сучасній англійській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови ” / Я.М.Чаварга – К., 2007. – 19с. *Чернухина И.Я.* Основы контрастивной поэтики. – Воронеж: Изд-во Воронежского университета – 1990. – 196 с. *Харитончик З.А.* Имена прилагательные в лексико-грамматической системе современного английского языка – Минск: Высш. шк., 1986. –96с. *Якобсон Р.* Поэзия грамматики и грамматика поэзии // Семиотика. – М.: Радуга. – 1983. – С. 465 – 473. *Christina Georgina Rossetti A Birthday* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.poemhunter.com/poem/a-birthday/>. *Eliza Acton I love Thee* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.dindragoste.ro/love/i-love-thee.php>. *Ella Wilcox The Common Lot* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>. *Ella Wilcox Delilah* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>. *Ella Wilcox Reunited* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>. *Ella Wilcox The Common Lot* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>. *Ella Wilcox New and Old* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>. *Ella Wilcox Changed* – [Електронний ресурс]. – режим доступу до тексту: <http://www.gutenberg.org/files/16776/16776-8.txt>

МЄДВЕДЬ А.В.

(*Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка*)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАГМАТИЧНИХ МОВНИХ КЛІШЕ

The paper deals with peculiarities of pragmatic set expressions and the main blocks of their meanings in the system of language are described.

Key words: *pragmatic set expressions, pragmatic approach, communication.*

У центрі лінгвістичних досліджень останнім часом знаходиться процес когніції, безпосередньо пов'язаний з реалізацією відповідної діяльності людини, мисленням, як прояв ментальних здібностей людини, направлених на пізнання і оцінку самого себе та оточуючого світу. Дедалі наполегливіше звучить думка про те, що головною ознакою мови є комунікативність, що семантика мовних знаків пов'язана з прагматикою і її потрібно вивчати як засіб спілкування в контексті (мовному і